

Bios2

Thema in de kijker Publieksbereik

Bios2 thema reeks

Oktober 2014

Het agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen verzamelt via de rapporteringstool Bios2 al geruime tijd cijfermateriaal over de openbare bibliotheken. Het verzameld cijfermateriaal is voor iedereen raadpleegbaar op www.bibliotheekstatistieken.be. Deze website biedt bibliothecarissen en beleidsmakers tal van mogelijkheden om de bibliotheekwerking binnen hun gemeente en binnen het volledig Vlaamse landschap te evalueren.

De themanummers van Bios2 zijn een reeks publicaties waarin telkens één thema wordt uitgelicht op basis van de verzamelde gegevens in Bios2. Wanneer nieuwe gegevens beschikbaar zijn, zullen de reeds gepubliceerde themanummers geactualiseerd worden zodat trends en ontwikkelingen blijvend in kaart gebracht worden.

Ook volgende themanummers zijn beschikbaar:

- Bibliotheekinfrastructuur
- Personeel
- Bibliotheekactiviteiten
- Bibliotheekcollecties

Inleiding

Eén van de belangrijkste doelstellingen van de bibliotheek blijft natuurlijk het bereiken van publiek. We bekijken in dit rapport de evolutie van de leners en van de bezoekers. Onder leners verstaan we de personen die minstens één werk ontleend hebben in de bibliotheek in dat betreffende jaar. De bezoekers zijn het aantal personen die in de bibliotheek over de vloer kwamen, om te ontlene, maar even goed om een andere reden. Dit zijn geen unieke bezoekers, want één persoon kan immers meerdere keren per jaar de bibliotheek bezoeken. Daarom spreken we liever van bezoeken. Sinds de ingebruikname van Bios2, in 2006, werden de cijfergegevens van de openbare bibliotheken op een coherente manier opgevraagd. Over de lenersgegevens beschikken we al een tijdje langer, namelijk sinds 1998. We kunnen dus een aantal evoluties schetsen over een langere periode. Vandaar dat sommige gegevens in dit rapport een evolutie vanaf 1998 in beeld brengen, en andere dan weer vanaf 2006.

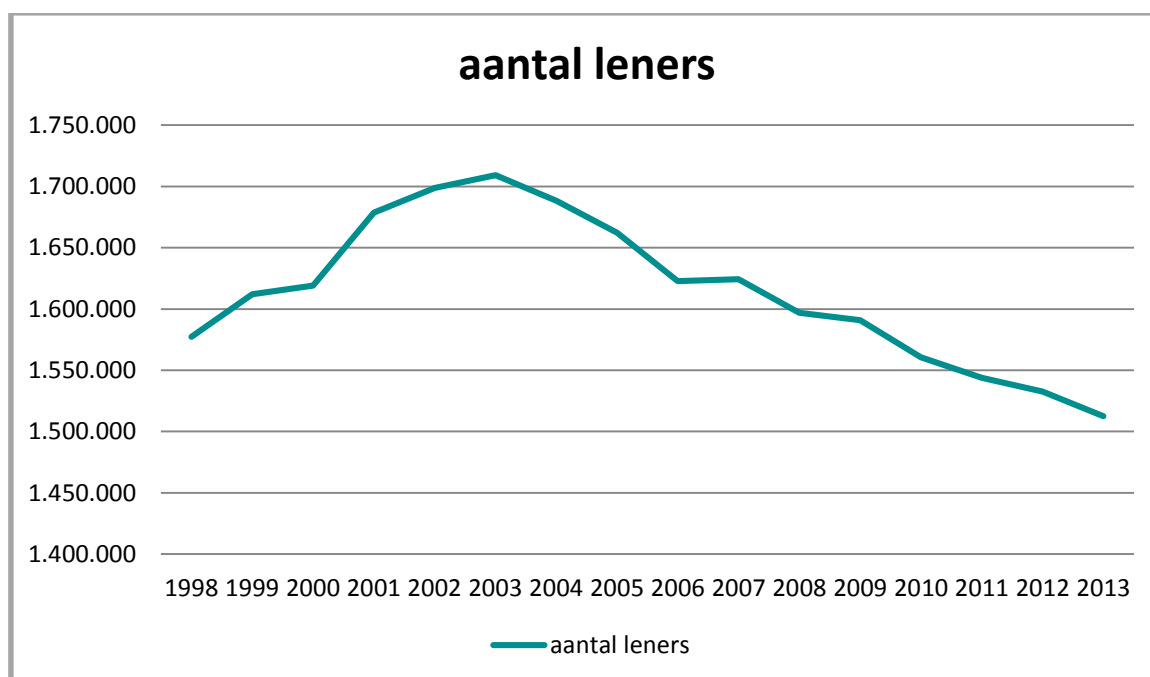
Goed om weten

Totaal aantal leners: 1 512 382

Verhouding leners/inwoners: 22,48%

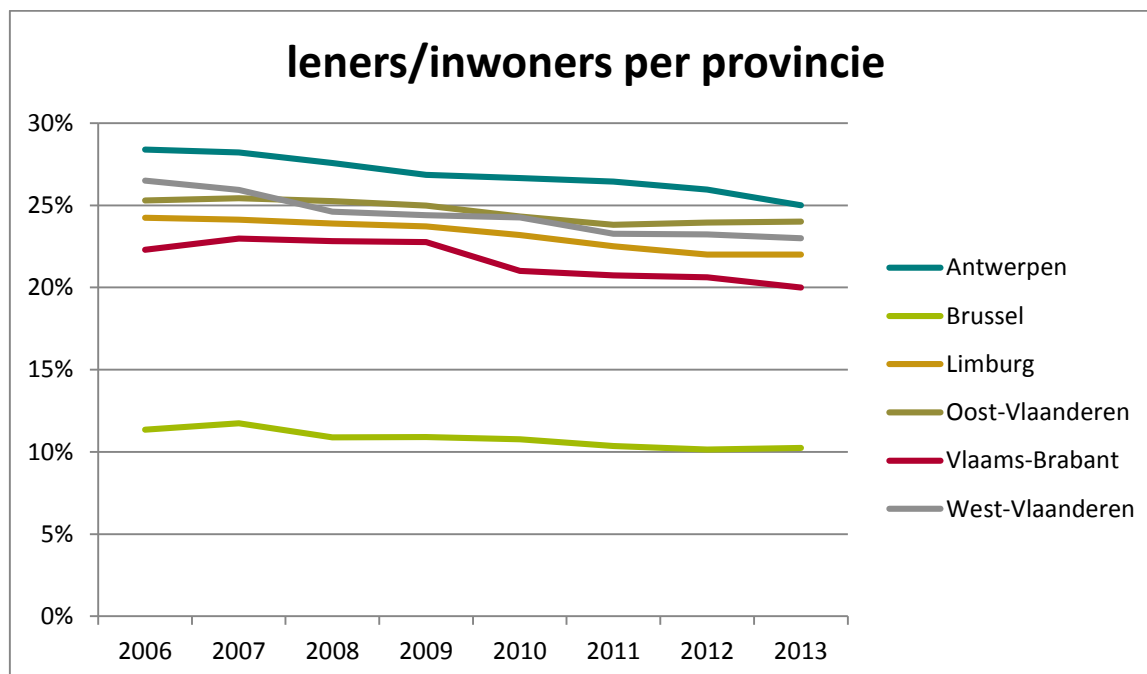
Totaal aantal bezoekers: 18 945 041

1. Aantal leners

We beschikken al sinds 1998 over gedetailleerde gegevens over het aantal leners. In de periode 1998-2013 zien we een opmerkelijke evolutie. Vanaf 1998 (1 577 325 leners) steeg het aantal leners in de openbare bibliotheken jaar na jaar tot aan 2003, onder meer ook door het toenemend aantal bibliotheken (zo'n 15 nieuwe bibliotheken tussen 1998 en 2003). Vanaf 2004 keerde die evolutie om en ontstond er een dalende trend, een kleine knik in 2007 niet te na gesproken. Vanaf 2008 is er een duidelijk dalende trend: van 1 596 945 naar 1 512 382 in 2013.

2. Verhouding leners/inwoners

We bekeken ook de verhouding tussen het aantal leners en het aantal inwoners per gemeente. We zien een dalende trend omdat de lenersaantallen zijn gezakt, terwijl de bevolking alleen maar is toegenomen. Per provincie zijn er wel verschillen merkbaar. In de provincie Antwerpen trekken de bibliotheken verhoudingsgewijs het hoogste aantal leners. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, waar 30% van de bevolkingsaantallen in aanmerking worden genomen, ligt dat aantal het laagst. Logisch, gezien de uitzonderlijke bevolkingssamenstelling binnen Brussel.

Bekijk hier de evolutie voor alle bibliotheken van uw provincie (link naar Bios-rapportering):

[Antwerpen](#) (rapport nr. 2494)

[Limburg](#) (rapport nr. 2495)

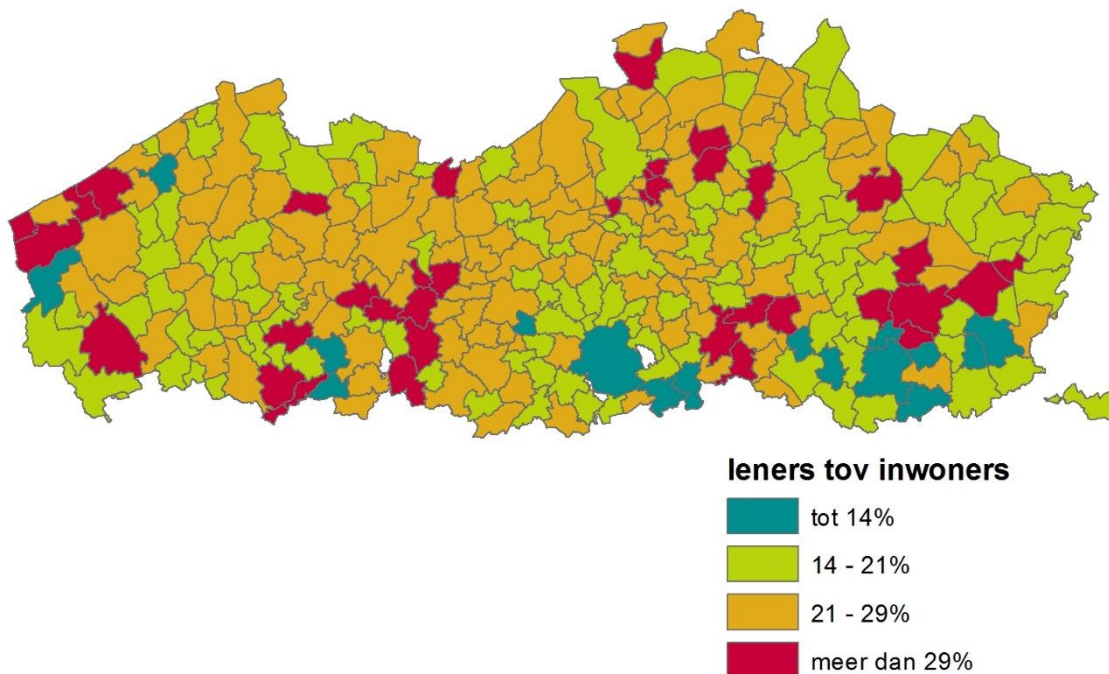
[Oost-Vlaanderen](#) (rapport nr. 2496)

[Vlaams-Brabant](#) (rapport nr. 2497)

[West-Vlaanderen](#) (rapport nr. 2498)

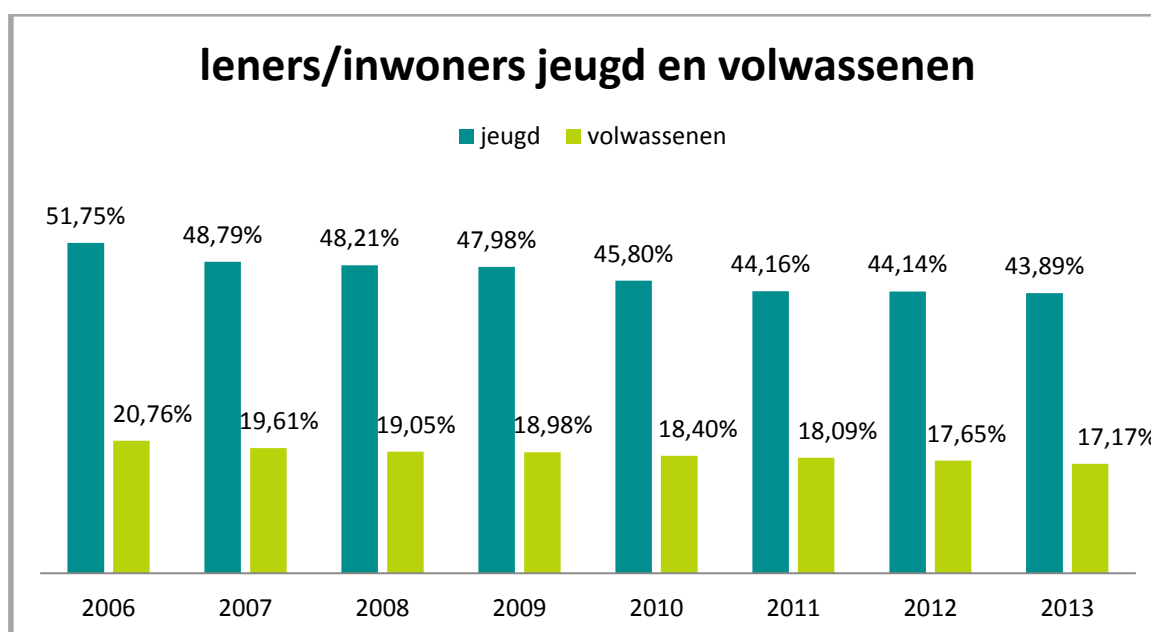
[Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#) (rapport nr. 2499)

Per gemeente ziet de verhouding tussen leners en inwoners er als volgt uit:

Op [deze interactieve kaart](#) vindt u gelijkaardige informatie. Als u op een gemeente klikt, vindt u er meer detailgegevens per bibliotheek.

Bij jeugd en volwassen leners liggen die verhoudingen volledig anders. Onderstaande grafieken bewijzen dit:

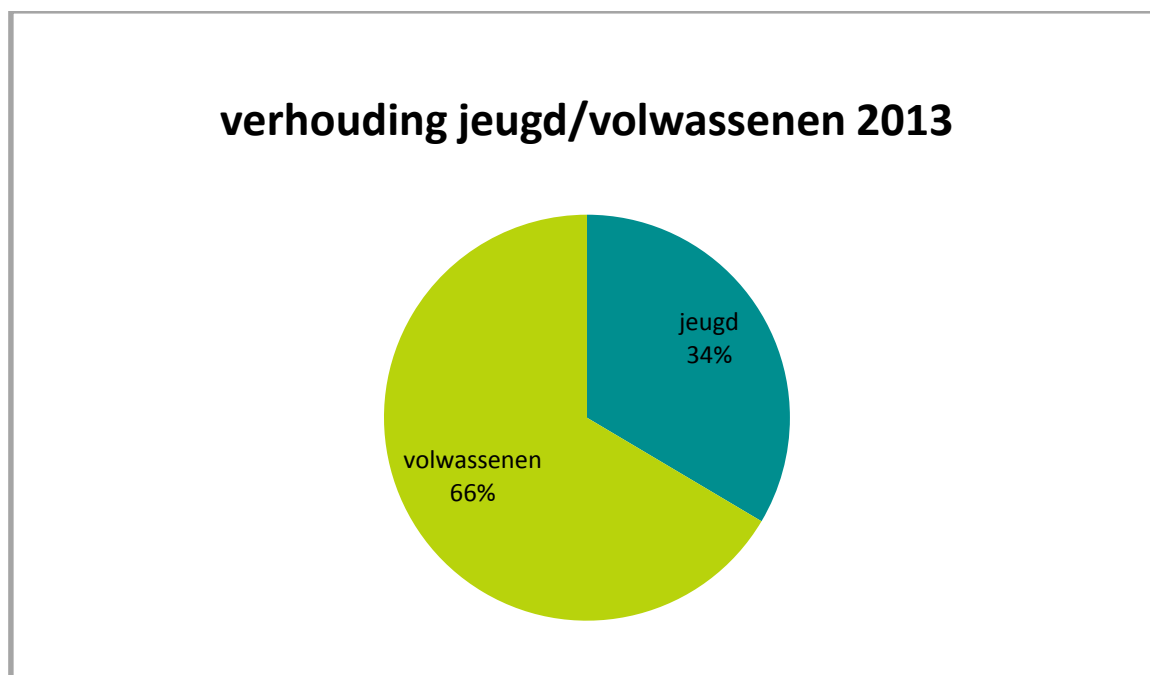
Verhoudingsgewijs ontlene er meer jongeren (onder de 15 jaar), dan volwassenen. In beide bevolkingsgroepen daalt het aantal leners wel. In 2006 ontleende nog meer dan 1 op 2 jongeren minstens eenmaal per jaar een werk in de bibliotheek. In 2013 was dat aantal gedaald naar 43,89%. Terwijl in 2006 nog meer dan één op vijf volwassenen een werk ontleende in de bibliotheek is dit in 2013 nog 17,17%.

Per provincie zien we volgende gemiddelden:

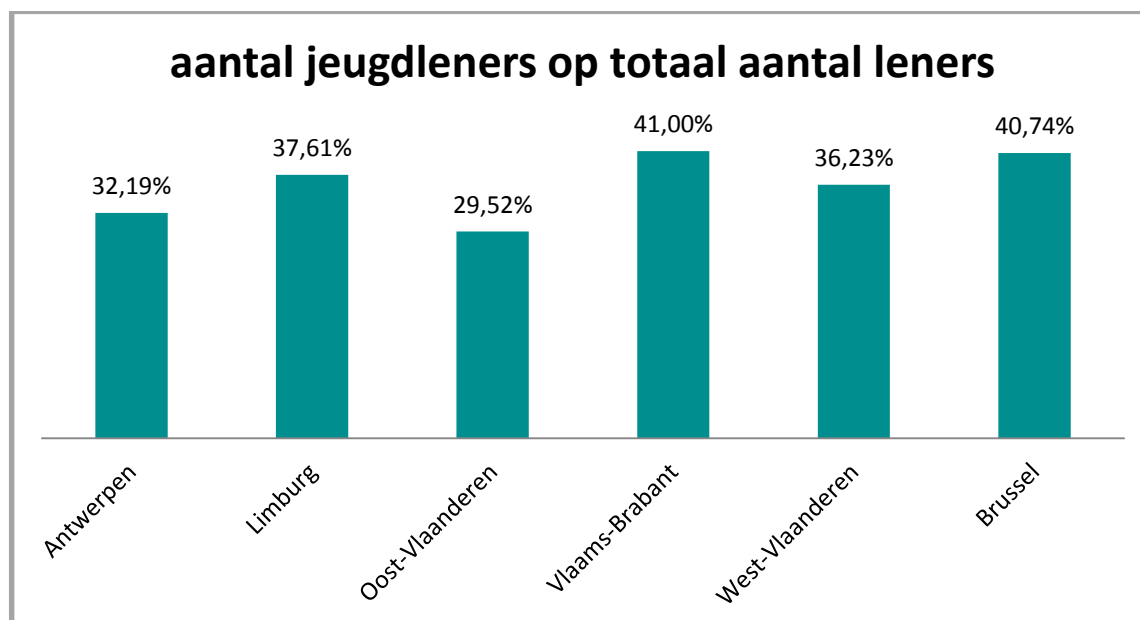
		Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Brussels Hoofdstedelijk Gewest (30% van totaal inwonertal)
2006	Jeugd	49,8	49,5	48,5	43,6	49,5	19,9
	Volw.	18,2	14,9	15,4	13,1	15,8	3,5
2007	Jeugd	50,8	49,8	49,1	44,2	49,0	21,4
	Volw.	18,0	14,3	15,6	13,6	15,2	3,7
2008	Jeugd	50,4	47,1	48,7	43,8	49,1	20,6
	Volw.	17,8	14,3	15,3	13,3	14,5	3,7
2009	Jeugd	49,3	47,9	47,6	44,6	48,5	20,0
	Volw.	17,2	14,2	15,4	13,0	14,1	3,5
2010	Jeugd	48,9	46,3	45,5	42,1	46,9	19,5
	Volw.	17,2	13,8	15,1	11,4	14,1	3,5
2011	Jeugd	47,7	47,7	43,6	42,0	44,9	18,8
	Volw.	17,1	12,9	14,9	11,1	14,4	3,2
2012	Jeugd	47,5	48,4	43,4	41,5	42,0	17,8
	Volw.	16,4	12,4	15,0	11,0	14,1	3,2
2013	Jeugd	45,5	46,3	43,1	42,2	42,0	17,8
	Volw.	16,0	11,7	14,8	11,0	13,4	3,2

Opgelet: dit zijn gemiddelden van de gemiddelden per gemeente, dus geen gemiddelden van het totaal in Vlaanderen zoals in de grafiek hierboven.

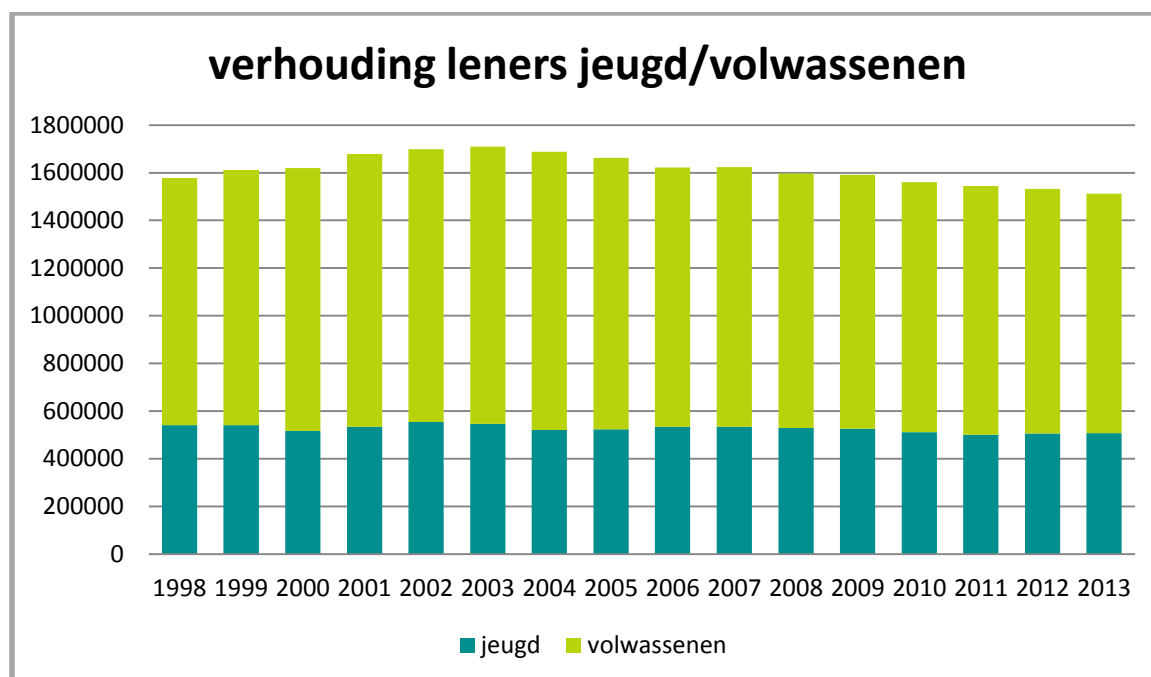
3. Verdeling jeugd-volwassenen

In 2013 bestaat 34% van alle leners van de openbare bibliotheken uit jeugd, jonger dan 15 jaar. In vergelijking met de bevolkingsamenstelling, waarvan ongeveer 14% jonger is dan 15 jaar, is dat een opmerkelijk verschil. De jeugd komt verhoudingsgewijs dus meer naar de bibliotheek dan de volwassenen.

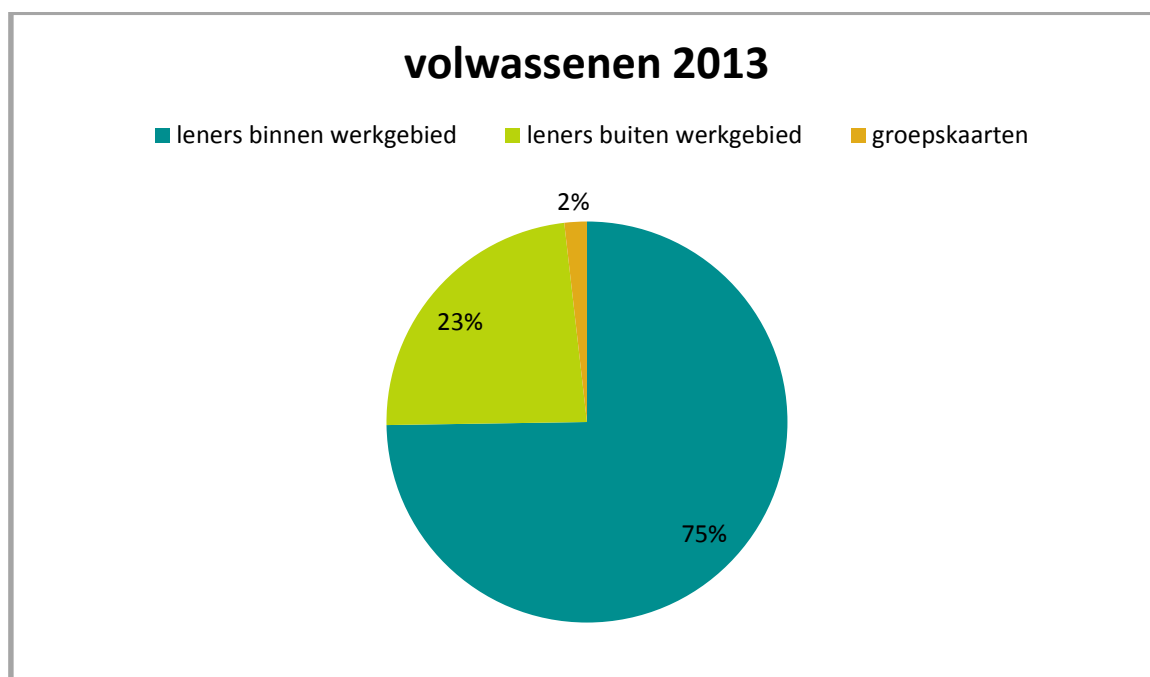
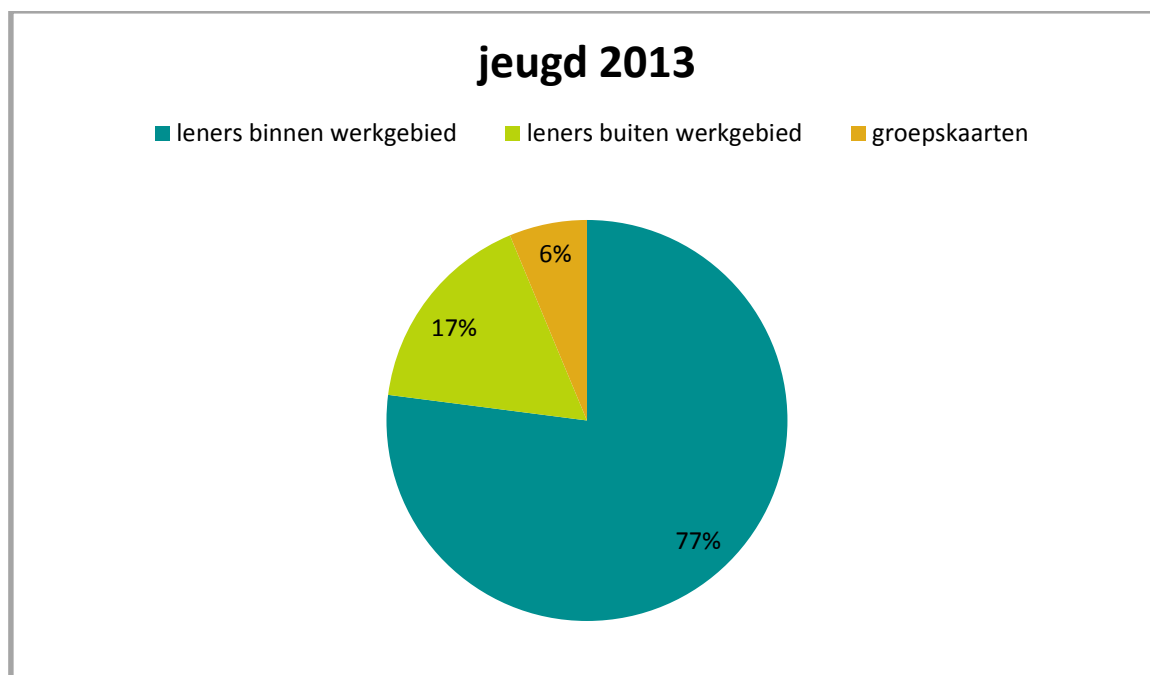
Per provincie zijn er wel wat verschillen. In een gemiddelde bibliotheek in Oost-Vlaanderen bestaat 29,52% van het totale lenersaantal uit jeugdeners. Dit ligt iets lager dan in de andere provincies. In Vlaams-Brabant is dat 41%, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest 40,74%.

jaar	jeugd	volwassenen
1998	541.182	1.036.143
1999	541.489	1.070.467
2000	516.626	1.102.468
2001	534.579	1.144.142
2002	553.761	1.144.912
2003	546.018	1.163.158
2004	520.460	1.167.859
2005	523.109	1.139.017
2006	533.925	1.088.714
2007	533.843	1.090.417
2008	528.308	1.068.637
2009	525.765	1.065.146
2010	511.419	1.049.149
2011	500.417	1.043.393
2012	506.019	1.026.527
2013	507.040	1.005.342

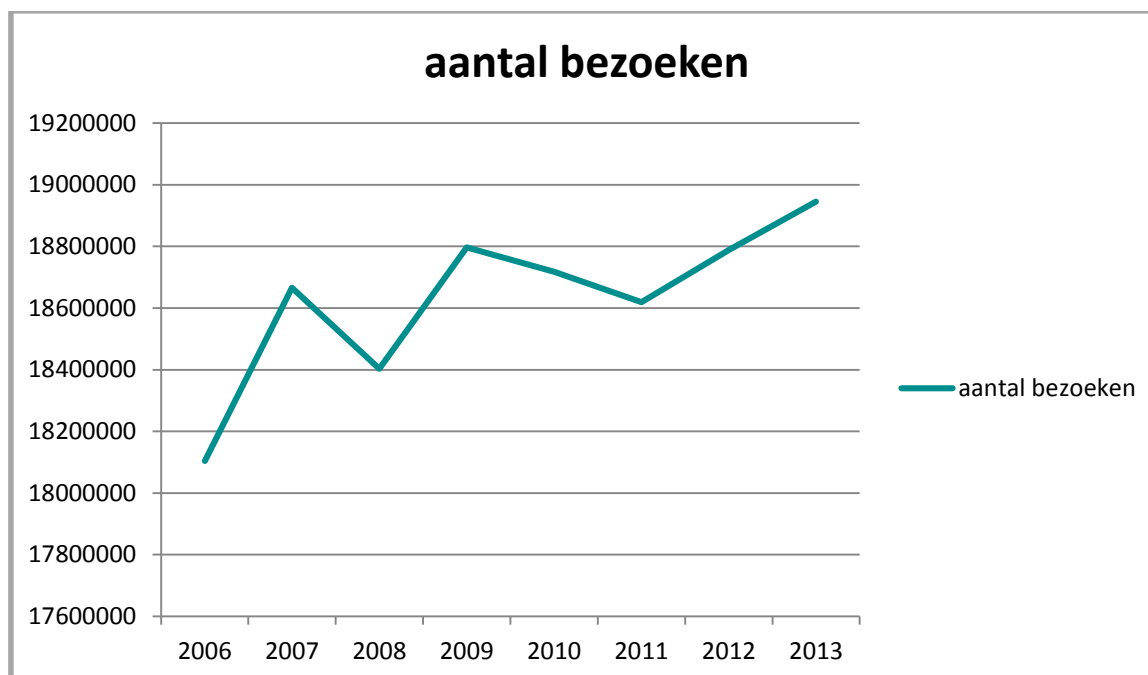
De verhouding jeugd versus volwassen leners is niet zo heel erg veel verschoven in onze onderzoeksperiode. In de loop van de jaren zijn er wel enkele lichte schommelingen, maar die zijn miniem. In absolute aantallen zien we wel dat sinds 1998 het aantal jeugdleners iets stabielier blijft dan het aantal volwassen leners, wat natuurlijk ook gedeeltelijk kan verklaard worden door de bevolkingssamenstelling. Na 2008 is het aantal volwassen leners gedaald met ruim 60 000, terwijl het aantal jeugdleners maar met zo'n 20 000 is gedaald.

4. Verdeling binnen jeugd en binnen volwassenen

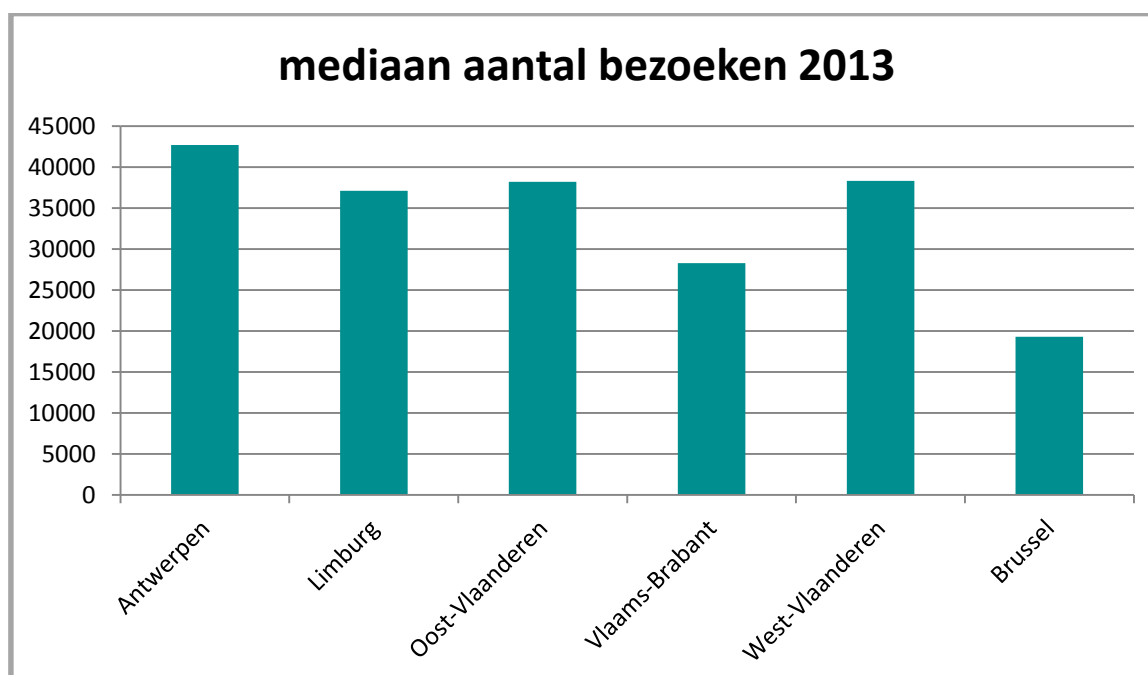
Onder het werkgebied van de bibliotheek verstaan we de gemeente zelf bij een gemeentelijke bibliotheek en alle samenwerkende gemeenten binnen een samenwerkingsverband. Het aantal leners dat uit het werkgebied van de gemeente komt is voor zowel jeugd als volwassenen vrij gelijkaardig: 77% vs. 75%. Slechts 17% van de jeugdeners komt van buiten de gemeentegrenzen, terwijl dit bij volwassenen toch iets hoger ligt: 23%. De grotere mobiliteitsmogelijkheden bij volwassenen spelen hier ongetwijfeld een belangrijke rol. Bij de doelgroep van de jeugd (klassen, jeugdverenigingen,...) wordt meer gebruik gemaakt van groepskaarten, dan bij volwassenen (rusthuizen, leesclubs,...).

5. Aantal bezoeken

Mensen gaan langs in de bib om bibliotheekmaterialen te ontlenen, maar bibliotheken trekken ook bezoekers aan voor heel wat andere activiteiten (lezen van kranten/tijdschriften, raadplegen van internet, bezichtigen van tentoonstellingen,...).

Het aantal bezoeken aan de bibliotheken heeft steeds erg geschommeld. Maar de laatste jaren neemt het aantal bezoeken opvallend toe van 18 103 891 in 2006 naar 18 945 041 in 2013. Ondanks het feit dat het aantal leners de laatste jaren is gezakt, blijven de bibliotheken dus wel meer bezoekers aantrekken.

Links

Hieronder vindt u een aantal verwijzingen naar websites met informatie m.b.t het publiek van openbare bibliotheken:

- <http://www.sioob.nl/bibliotheekmonitor/trends-bibliotheken/leden-en-niet-leden/lidmaatschap-van-bibliotheken/item40>

In Nederland zien we in een gelijklopende periode eveneens een daling van de lenersaantallen. Ook in verhouding met de bevolkingsaantallen zien we een treffende gelijkenis.

- <http://www.participatiesurvey.be/>

De website geeft basisinformatie over de Participatiesurvey 2009 en bevat een geactualiseerd overzicht van de publicaties en presentaties die gebaseerd zijn op de Participatiesurvey, waaronder ook een luik rond bibliotheekgebruik.

- <http://www.locusnet.be/portaal/Locus/Publiekswerking/Gebruikersonderzoek/Bibliotheek>

Resultaten van het gebruikersonderzoek van 2004. Ondertussen een paar jaar oud, maar nog steeds een bijzonder bruikbare bron.

Meer info bij dit document?

Agentschap Sociaal-Cultureel Werk – Afdeling VOLC
Arenbergstraat 9, 1000 Brussel

www.sociaalcultureel.be

Lynn Moerenhout – 02 553 41 18 – lynn.moerenhout@cjsm.vlaanderen.be

Maarten Vandekerckhove – 02 553 42 29 – maarten.vandekerckhove@cjsm.vlaanderen.be

Of bekijk onze rapporteringswebsite: www.bibliotheekstatistieken.be